

Printul Piotr Kropotkin

Prințul Piotr Kropotkin

Ca și contele Leon Tolstoi, și mai 'nainte de el, prințul Piotr Kropotkin s'a smuls huzurului și răsfățurilor castei privilegiate din care făcea parte și care-l destina tuturor măririlor. Și unul și altul și-au închinat viața — deși pe căi cu totul diferite — apostolatului social, ridicării omenirii îndeobște și a oropsitului norod rus îndeosebi. Tolstoi era un artist, Kropotkin un om de știință, dar se ivi un moment în cariera fiecăruia din ei, când nu mai putură afla nici unul, nici celălalt pacea în continuarea operei, căreia îi aduseseră mari calități înăscute. Tolstoi fu adus de considerațiuni religioase, Kropotkin de considerațiuni sociale, să părăsească fiecare cărările ce le urmase până atunci, devotându-se acțiunii reformatoare ce o socoteau mântuitoare pentru omenire.

Piotr s-a născut la 1842 în Moscova ca prinț Kropotkin, scoborător din mării principi de Kiev și de Smolensk, iar bunica lui era o prințesă Gagarin.

Viața lui agitată, activitatea lui științifică și socială, precum și dureroasele stări de lucruri din Rusia țaristă le găsim palpitant evocate în cele două faimoase volume de „Memorii“ autobiografice ale sale. Iată ce scrie marele critic Georg Brandes despre aceste Memorii și despre autorul lor:

„Viața lui Kropotkin în acelaș timp mare și interesantă. În aceste volume de „Memorii“ se găsesc îmbinate toate elementele care alcătuiesc o viață din cele mai animate și din cele mai pline, — idila și tragedia, drama și romanul.

Povestirea e din cele mai variate; găsim în ea catastrofe dramatice: viața prințului la curte și viața în închisoare; viața lui în cea mai înaltă societate rusească, în preajma împăraților și a marilor duci, și viața lui în sărăcie, cu proletarii, la Londra și în Elveția.. Găsim schimbări de costume ca într'o dramă, actorul principal trebuind să apară ziua în haine strălucitoare, la Palatul de Iarnă și seara îmbrăcat ca țaran ca să predice revoluția prin mahalale. Găsim și elementul senzațional care ține de roman. Cu toate că nimeni nu poate fi mai simplu în ton și în stil decât Kropotkin, unele părți din povestirea sa, prin însăși firea întâmplărilor pe care le relatează, sunt mult mai sesisante decât tot ce se găsește în romanele al căror scop unic e să fie senzaționale. Există ceva de un interes mai palpitant decât povestirea preparativelor evadării din fortăreața Sf. Petre și Pavel și decât îndrăzneată execuție a planului? (Această parte a „Memoriilor“ a apărut săptămâna aceasta în românește, formând numărul special de Paști al „Lecturii — floarea literaturilor străine“).

A trăit viața aristocratului și a muncitorului, a fost paj al împăratului și a fost un scriitor sărac de tot; a trăit viața studentească, ofițerească, de om de știință, de explorator de țări necunoscute, de administrator și de revoluționar exilat. În exil a fost nevoit câteodată să trăiască cu pâine și ceai ca un țaran rus, a fost expus spionajului și încercărilor de asasinat ca un împărat al Rusiei; a făcut o însemnată descoperire științifică. Cunoscute sub înfățișarea cea mai nobilă și mai pură, bucuria descoperirii științifice și simți cât de mult ridică această bucurie inima sa.

Atunci veni criza. Gândul că aceste bucurii nu pot fi gustate decât de un număr infim de oameni, îl umplu de durere. Se întrebă dacă este îndreptățit să se bucure singur de știința sa, fără să o împărtășească nimănui, înțelese că are o datorie mai mare de împlinit, decât să facă noi descoperiri — aceea de a ajuta la răspândirea în masă a poporului a științei câștigate. Această idee de temelie e caracteristică lui Kropotkin: ea îl desvăluie întreg.

Și această concepție îl duce mai departe. În Finlanda, unde era pe cale să facă o nouă descoperire științifică, căci îi venise ideea — era o erezie pe vremea ceea — că în erele preistorice toată Europa Nordică fusese învăluită în gheață, — el e atât de viu atins de mila pentru cei săraci, pentru suferinzi, care sufăr ades de foame și a căror viață e o adevărată luptă pentru existență, încât crede că cea mai mare a sa datorie, datoria sa absolută, este să ajungă pentru marea masă muncitorească și desmoștenită un îndrumător și un reazăm.

Curând o lume nouă se deschide înaintea lui — viața claselor muncitoare — și el învață tocmai de la aceia pe care voia să-i *învețe*.

Autorul Memoriilor își zice revoluționar, și cu drept cuvânt. Dar a fost un revoluționar atât de omenos și de blând. N'a fost niciodată un răzbnător, ci totdeauna un martir. Un revoluționar fără vorbe mari și fără firmă. Râde de jurămintele și de ceremoniile prin care se leagă conspiratorii în drame

și în opere. Omul acesta e simplitatea întrupată. Sub raportul caracterului poate susține comparația cu toți cei mari și sinceri ce au luptat pentru libertate.

Nimeni n'a fost mai dezinteresat ca el, nimeni n'a iubit omenirea mai mult decât el", — încheie Georg Brandes.

Biblioteca Anarhistă

Prințul Piotr Kropotkin

Adevărul Literar și Artistic, 12 aprilie 1931, nr. 540

ro.theanarchistlibrary.org